

Пошто ћу у овом тексту, између осталог, бранити Велимира Илића од оптужби за говор мржње, најпре да кажем да иначе мислим да је Илић, после вређања новинара, састајања са непостојећим бизнисменима, градње клинике без дозволе и вређања полицајца који је зауставио његову колону возила, требало одавно да буде само приватник у Чачку. Што уопште није лоше. Домети Велимира Илића су отприлике онде где је био за време владе Зорана Ђинђића.

Међутим, последњи развој догађаја око Расима Љајића и његовог, иначе рутинског, слања позивница за прославу Дана државности, више говори уопште о српској политици него о самом Илићу. Он је оптужен за говор мржње због тога што је рекао да је чињеница да позивнице за државни празник шаље министар за рад и социјалну политику увреда за српство и Карађорђа. Овде не желим да Илића браним онако како се он сам бранио тврдећи да је мислио само на функцију, а не и на Љајићево етничко порекло. То није тачно. Јер да јесте, он би одмах образложио шта је хтео да каже, избегао би емотивни набој у говору и не би ставио Љајића и „српство“ у јасну опозицију, што значи да је Илић намеравао да говори и о етничком пореклу, додуше уз, можда већ унапред припремљено, вађење на двосмисленост и непрецизност своје формулације. Али, све то још не значи да је ту по среди говор мржње. Између осталог, то показује и чињеница да је Илић одмах нагласио да је Љајић његов пријатељ и да нема ништа лично против њега. Ако термин „говор мржње“ има икакав смисао, онда би се он морао састојати у потпуном негирању нечијих људских квалитета, а то Илић није урадио.

Илићева изјава уствари је само наставак његове „народњачке“ политике другим средствима. Откад се самостално појавио на политичкој сцени, Илић инсистира на српству истичући да је он Србин из Шумадије и да је то његов главни квалитет. У овом последњем случају, његова порука би могла отприлике да буде ова: „Државни је празник Србије, годишњица српског устанка: и где сте ви, наравно и претежно Срби, у свему томе? Ви се понашате као да је и то, попут Хашког трибунала, толико непријатна дужност да је уваљујете Расиму Љајићу!“ И када би ово било оно што је Илић хтео да каже то би била сасвим легитимна примедба. Уосталом, и примедба која је на месту, јер и поред свег церемонијалног труда који улаже Тадићев кабинет, Србија је још увек пословично неуређена по питању спољних знакова државности. Али,

Илић нема обичај да се бави оваквим суптилностима, тако да чак ни ово није оно што је он хтео да каже.

Илићеви мотиви заиста јесу реаговање на овај осећај да се државне ствари, управо зато што су везане за српску традицију, држе по страни и раде преко воље. Међутим, оно што Илић жели да уради поводом тога јесте подједнако погрешно: да пословични стид због српског порекла замени стањем у коме је порекло и „српство“ једини критеријум квалитета неке политике. Они који сада замерају Илићу због ове изјаве требало је да се огласе и онда када је читава кампања народњачке коалиције заснивала на опозицији Срби-издајници. „Изабери Србију“, „Живела Србија“, „Подржи Србију“ – слогани са којима је Илић ишао на неколико последњих избора, уствари садрже исти овај начин мишљења који је испољен и у последњем скупштинском Илићевом „инциденту“.

Тако да тај инцидент и није неки инцидент него више правило наше политике. У Србији се главна политичка борба води око саме одреднице „српски“. Једни сматрају да је та одредница толико оптерећена национализмом и неевропејством да је експлицитно или имплицитно избегавају или потискују. Други, попут Илића, осећају то, али реагују тврдњом да српство није само одредница порекла, него критеријум за оно што је исправно. Посматрани као два лика у огледалу и једни и други су у праву, јер заиста има нашта негативно код оних других да се реагује. Али су и једни и други у криву, јер су саме њихове позиције погрешне. Њихов сукоб у принципу може због тога да траје вечно, као што ће по прилици и трајати.

Али, ми овде имамо и трећу страну, тренутну окосницу власти, Тадићеву Демократску странку. Илићев најновији испад ДС је протумачила такође као говор мржње, чиме се уствари сврстала на једну страну у овом српско-анти-српском препору. Али то је тако само на површини ствари: ДС није ни јасан противник потискивања „српског“, ни јасан присталица „српске“ стране. Неко би рекао: то је добро, имамо једну трезвену политичку странку и једну јавност на коју се она ослања, а која може да овај штетни спор држи под контролом. Али, чак ни то није тачно: позиција ДС-а није некаква промишљена политика која би сузбијала ове погрешне позиције, него пре нешто потпуно специфично, мада не и изненађујуће. Позиција ДС је, уствари, позиција негације сваке „идеологије“. У већини случајева ДС ће се сврстати на страну ауторитарних европејаца, као овде када треба скоро целу државу ставити у стање приправности због „говора мржње“. Понекад се чини да је једина свесна идеологија коју користи ДС она ЛДП. Међутим, уствари је главна идеологија ДС та да је свака идеологија (у значењу: мишљење, став, принцип) сувишна, а да је битна економија (прилично сам сигуран да је ова идеја јасно изражена у једном уводнику или колумни Драгољуба Жарковића, али га сад не могу наћи). Другим речима, власт ДС ће

подржати сваку идеју коју подржава одређени број бирача, али под условом да је општа идеја која се подразумева та да је сваки став и свако тумачење ту само да задовољи тренутне потребе. Свако има права на мишљење само уколико призна да је оно полу-погрешно, полу-приватно. Тако да овде, као што имамо кафу без кофеина, или шећерну водицу, рецимо кока колу – без шећера, виртуелни секс без секса, тако имамо и политику без политике, политику која је схваћена више као приватна него као јавна ствар.

Због тога се припадници Друге Србије понекад налазе у чуду што, с једне стране, не виде да ДС има било какву посебну идеологију у смислу јасних треба-ставова. Идеолошки простор скоро у потпуности попуњавају кадрови иначе активни у корист, рецимо, ЛДП-а. С друге стране, никако да ДС доследно преузме ту позицију, па онда не одустаје од Косова, двоуми се око Војводине, потписује уговоре са Русима, једном речју, ипак задржава неку самосталност. Тајна је овде у томе да ДС не схвата озбиљно оне које често пушта да заузимају јавни простор. И овај говор о „говору мржње“ је ту само због тога што, будући нереалан, неће бити узет сасвим за озбиљно, али ће бити довољно убедљив да тренутно ефикасно потисне политичке противнике и прекрије важније теме, рецимо, скандал са РИК-ом.

Због тога су тренутно делимично у праву они који Демократску странку виде само као конгломерат људи који следе своје приватне интересе заштићени курентним политичким порукама, који се према тим политичким идејама односе само инструментално. Приватно, заиста многи из ДС-а говоре нешто слично ставовима Друге Србије. Оно у чему критичари ДС, било са националистичке, било са друго-србијанске стране, греше, јесте то да би због тога требало закључити да је укупна политика ДС неприхватљива. То што је ДС без воље да брани своју политику као кохерентну идеју, не значи да је сама та политика погрешна, а још мање значи да су политике њених опонената биле исправније, него само то да је струја која политику уопште схвата као манипулацију тренутно јака у Демократској странци.

Али, посао враћања есенције у српску политику и није посао странака. Све док имамо јавност која саму себе схвата као сервис политике, од странака ћемо добијати само манипулацију.